TEISINGUMO TEISMO (pirmoji kolegija) SPRENDIMAS

2011 m. gegužės 26 d. *

Sujungtose bylose C-165/09–C-167/09

dėl *Raad van State* (Nyderlandai) 2009 m. balandžio 29 d. sprendimais, kuriuos Teisingumo Teismas gavo 2009 m. balandžio 30 d., pagal EB 234 straipsnį pateiktų prašymų priimti prejudicinį sprendimą bylose

Stichting Natuur en Milieu (C-165/09),

Stichting Greenpeace Nederland,

sutuoktiniai B. Meijer,

E. Zwaag,

F. Pals

prieš

College van Gedeputeerde Staten van Groningen

* Proceso kalba: olandų.

ir

Stichting Natuur en Milieu (C-166/09),

Stichting Zuid-Hollandse Milieufederatie,

Stichting Greenpeace Nederland,

Vereniging van Verontruste Burgers van Voorne

prieš

College van Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland,

ir

Stichting Natuur en Milieu (C-167/09),

Stichting Zuid-Hollandse Milieufederatie,

Stichting Greenpeace Nederland,

Vereniging van Verontruste Burgers van Voorne

prieš

College van Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland,

dalyvaujant:

RWE Eemshaven Holding BV, anksčiau – ***Power AG*** (C-165/09),

Electrabel Nederland NV (C-166/09),

College van Burgemeester en Wethouders Rotterdam (C-166/09 ir C-167/09),

E.On Benelux NV (C-167/09),

TEISINGUMO TEISMAS (pirmoji kolegija),

kurį sudaro kolegijos pirmininkas A. Tizzano (pranešėjas), teisėjai J.-J. Kasel, E. Levits, M. Safjan ir M. Berger,

generalinė advokatė J. Kokott,
posėdžio sekretorė M. Ferreira, vyriausioji administratorė,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį ir įvykus 2010 m. spalio 14 d. posėdžiui,

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

— *Stichting Natuur en Milieu*, atstovaujamos J. G. Vollenbroek,

— *Stichting Greenpeace Nederland*, atstovaujamos J. G. Vollenbroek ir *advocaat* B. N. Kloostra,

— *Stichting Zuid-Hollandse Milieufederatie*, atstovaujamos J. G. Vollenbroek,

— *College van Gedeputeerde Staten van Groningen*, atstovaujamos A. Ayal ir W. J. W. Snippe,

— *College Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland*, atstovaujamos B. J. M. Verras,

— *RWE Eemshaven Holding BV*, anksčiau – *RWE Power AG*, atstovaujamos *advocaten* D. N. Broerse bei J. J. Peelen ir *Rechtsanwalt* M. Werner,

— *E.On Benelux NV*, atstovaujamos *advocaten* J. M. Osse, J. C. A. Houdijk bei A. A. Freriks ir *Rechtsanwalt* E. Broeren,

— *Electrabel Nederland NV*, atstovaujamos *advocaten* P. Wytinck, M. van der Woude ir M. M. Kaajan,

— Nyderlandų vyriausybės, atstovaujamos C. M. Wissels, B. Koopman, M. A. M. de Ree ir Y. de Vries,

— Danijos vyriausybės, atstovaujamos V. Pasternak Jørgensen, R. Holdgaard ir C. Vang,

— Prancūzijos vyriausybės, atstovaujamos S. Menez,

— Italijos vyriausybės, atstovaujamos G. Palmieri, padedamos *avvocato dello Stato* S. Fiorentino,

— Austrijos vyriausybės, atstovaujamos E. Riedl,

— Europos Komisijos, atstovaujamos A. Alcover San Pedro ir F. Ronkes Agerbeek,

susipažinęs su 2010 m. gruodžio 16 d. posėdyje pateikta generalinės advokatės išvada,

priima šį

Sprendimą

1 Prašymai priimti prejudicinį sprendimą pateikti dėl pirminės redakcijos 1996 m. rugsėjo 24 d. Tarybos direktyvos 96/61/EB dėl taršos integruotos prevencijos ir kontrolės (OL L 257, p. 26; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 15 sk., 3 t., p. 80) ir šios direktyvos redakcijos, kodifikuotos 2008 m. sausio 15 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2008/1/EB dėl taršos integruotos prevencijos ir kontrolės (OL L 24, p. 8; toliau – TIPK direktyva), 9 straipsnio bei pagrindinės bylos aplinkybėms reikšmingų 2001 m. spalio 23 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2001/81/EB dėl tam tikrų atmosferos teršalų išmetimo nacionalinių ribų (OL L 309, p. 22; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 15 sk., 6 t., p. 320, toliau – NEC direktyva) nuostatų išaiškinimo.

2 Šie prašymai pateikti nagrinėjant ginčus tarp fondų *Stichting Natuur en Milieu* (toliau – *Natuur en Milieu*), *Stichting Greenpeace Nederland* (toliau – *Greenpeace*), keturių fizinių asmenų ir *College van Gedeputeerde Staten van Groningen* (Groningeno provincijos vyriausybė) dėl sprendimo, kuriuo ši vyriausybė bendrovei *RWE Eemshaven Holding BV* (anksčiau – *Power AG*, toliau – RWE) išdavė leidimą statyti ir eksploatuoti elektrinę Groningeno provincijos teritorijoje (byla C-165/09), taip pat tarp fondų *Natuur en Milieu*, *Stichting Zuid-Hollandse Milieufederatie* (toliau – *Milieufederatie*), *Greenpeace*, asociacijos *Vereniging van Verontruste Burgers van Voorne*

(Aplinkos tarša susirūpinusių Vornės piliečių asociacija, toliau – VVBV) ir *College van Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland* (Pietų Olandijos provincijos vyriausybė) dėl sprendimų, kuriais ši valdžios institucija bendrovėms *Electrabel Nederland N.V.* (toliau – *Electrabel*) ir *E.On Benelux N.V.* (toliau – *E.On*) išdavė leidimus statyti ir eksploatuoti dvi elektrines Pietų Olandijos provincijos teritorijoje (bylos C-166/09 ir C-167/09).

Teisinis pagrindas

Sąjungos teisės aktai

TIPK direktyva

3 Kadangi TIPK direktyva kodifikavo ir pakeitė Direktyvą 96/61, toliau nurodomos pastarosios direktyvos konsoliduotos versijos nuostatos, dėl ko turinys nesikeičia.

4 TIPK direktyvos 3 ir 9 konstatuojamosiose dalyse nurodyta:

„(3) Penktoji aplinkos veiksmų programa <...> teikė pirmenybę integruotai taršos kontrolei kaip svarbiai daliai siekiant tvaresnės pusiausvyros tarp žmogaus veiklos ir socialinės bei ekonominės plėtros ir išteklių bei gamtos sugebėjimo atsinaujinti.

(9) Integruoto požiūrio į taršos kontrolę tikslas yra užkirsti kelią teršalų išmetimui į orą, vandenį ar dirvožemį visur, kur įmanoma, atsižvelgiant į atliekų tvarkymą, o ten, kur neįmanoma, – siekti jį sumažinti iki minimumo, kad būtų pasiektas aukštas aplinkos apsaugos lygis."

5 TIPK direktyvos 2 straipsnio 7 punkte aplinkos kokybės norma apibrėžiama kaip „visuma reikalavimų, kuriuos turi tam tikru metu atitikti tam tikra aplinka arba jos konkreti dalis, kaip nurodyta Bendrijos teisės aktuose".

6 Remiantis šios direktyvos 2 straipsnio 12 punktu, „„geriausias prieinamas gamybos būdas" yra veiksmingiausia ir pažangiausia veiklos ir jos vykdymo metodų plėtojimo pakopa, kuri rodo, ar tam tikras gamybos būdas praktiškai iš esmės gali būti pagrindu nustatant išmetamų teršalų ribines vertes, skirtas teršalų išmetimo prevencijai, o jei tai neįmanoma, – bendrai mažinti teršalų išmetimą ir jų poveikį visai aplinkai".

7 TIPK direktyvos 4 straipsnyje nustatyta:

„Valstybės narės imasi reikiamų priemonių užtikrinti, kad nė vienas naujas įrenginys nebūtų eksploatuojamas be leidimo, išduodamo pagal šią direktyvą, <...>“

8 TIPK direktyvos 9 straipsnyje numatyta:

„1. Siekdamos aukšto aplinkos apsaugos lygio saugant orą, vandenį ir žemę, valstybės narės garantuoja, kad į leidimą būtų įtraukiamos visos priemonės, reikalingos 3 ir 10 straipsnių leidimų išdavimo reikalavimams įvykdyti.

<...>

3. Į leidimą įtraukiamos teršiančių medžiagų išmetimo ribinės vertės, ypač teršiančių medžiagų, išvardintų III priede, kurie gali būti dideliais kiekiais išmetami iš atitinkamo įrenginio, atsižvelgiant į jų savybes ir į galimybę pernešti taršą iš vienos terpės į kitą (vandenį, orą ir žemę). Jeigu būtina, į leidimą įtraukiami atitinkami reikalavimai dirvožemio ir požeminių vandenų apsaugai užtikrinti ir įrenginyje susidarančių atliekų tvarkymo priemonės. Prireikus ribinės vertės gali būti pridedamos arba pakeičiamos lygiaverčiais parametrais arba techninėmis priemonėmis.

<...>

4. Nepažeidžiant 10 straipsnio, teršalų išmetimo ribinės vertės ir lygiaverčiai parametrai bei techninės priemonės, nurodytos 3 dalyje, yra grindžiamos geriausiais prieinamais gamybos būdais, nenustatant kokio nors vieno metodo ar konkrečios technologijos, bet atsižvelgiant į atitinkamo įrenginio technines galimybes, jo geografinę padėtį ir vietos aplinkos sąlygas. Visais atvejais į leidimo sąlygas įtraukiamos nuostatos dėl tolimosios arba tarpvalstybinės taršos sumažinimo iki minimumo, kurios garantuotų aukštą aplinkos apsaugos lygį.

<...>

7. Leidime pagal šią direktyvą gali būti pateikiamos kitos specialiosios priemonės, kokias valstybė narė arba kompetentinga institucija gali laikyti tinkamomis.

8. Nepažeisdamos įsipareigojimo pagal šią direktyvą įgyvendinti leidimų išdavimo tvarką, valstybės narės gali nustatyti tam tikrus reikalavimus bendrose privalomose taisyklėse atskiroms įrenginių kategorijoms, užuot įtraukusios juos į atskirų leidimų sąlygas, jeigu garantuojami integruoti tokios tvarkos taikymo būdai ir lygiavertis aukštas aplinkos apsaugos lygis."

9 Šios direktyvos 10 straipsnis išdėstytas taip:

„Jeigu aplinkos kokybės normos reikalauja griežtesnių sąlygų už tas, kurios įvykdomos naudojant geriausius prieinamus gamybos būdus, leidime turi būti reikalaujama imtis papildomų priemonių, nepažeidžiant kitų priemonių, kurių galima imtis siekiant įvykdyti aplinkos kokybės normas."

10 TIPK direktyvos 19 straipsnio 2 dalyje numatyta:

„Jeigu Bendrijos teršalų išmetimo ribinės vertės pagal šią direktyvą nenustatytos, I priede išvardytiems įrenginiams taikomos atitinkamos teršalų išmetimo ribinės vertės, nustatytos II priede išvardytose direktyvose ir kituose Bendrijos teisės aktuose, kaip minimalios ribinės vertės pagal šią direktyvą."

11 TIPK direktyvos II priede išvardytos šios direktyvos:

„1. 1987 m. kovo 19 d. Tarybos direktyva 87/217/EEB dėl aplinkos taršos asbestu prevencijos ir mažinimo

2. 1982 m. kovo 22 d. Tarybos direktyva 82/176/EEB dėl gyvsidabrio išleidimo iš chloro šarminės elektrolizės pramonės ribinių verčių ir kokybės siektinų normų

3. 1983 m. rugsėjo 26 d. Tarybos direktyva 83/513/EEB dėl kadmio išleidimo ribinių verčių ir kokybės siektinų normų

4. 1984 m. kovo 8 d. Tarybos direktyva 84/156/EEB dėl pramonės sektorių, išskyrus chloro šarminės elektrolizės pramonę, gyvsidabrio teršalų išleidimo ribinių verčių ir kokybės siektinų normų

5. 1984 m. spalio 9 d. Tarybos direktyva 84/491/EEB dėl heksachlorcikloheksano išleidimo ribinių verčių ir kokybės siektinų normų

6. 1986 m. birželio 12 d. Tarybos direktyva 86/280/EEB dėl tam tikrų pavojingų medžiagų, įtrauktų į Direktyvos 76/464/EEB priedo I sąrašą, išleidimo ribinių verčių ir kokybės siektinų normų

7. 2000 m. gruodžio 4 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2000/76/EB dėl atliekų deginimo

8. 1992 m. gruodžio 15 d. Tarybos direktyva 92/112/EEB dėl titano dioksido pramonės atliekų sukeltos taršos mažinimo ir galutinio panaikinimo programų derinimo tvarkos

9. 2001 m. spalio 23 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2001/80/EB dėl tam tikrų teršalų, išmetamų į orą iš didelių kurą deginančių įrenginių, kiekio apribojimo

10. 2006 m. vasario 15 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2006/11/EB dėl tam tikrų į Bendrijos vandenis išleidžiamų pavojingų medžiagų sukeltos taršos

11. 2006 m. balandžio 5 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2006/12/EB dėl atliekų

12. 1975 m. birželio 16 d. Tarybos direktyva 75/439/EEB dėl naudotų alyvų šalinimo

13. 1991 m. gruodžio 12 d. Tarybos direktyva 91/689/EEB dėl pavojingų atliekų

14. 1999 m. balandžio 26 d. Tarybos direktyva 1999/31/EB dėl atliekų sąvartynų."

NEC direktyva

12 NEC direktyvos 11 ir 12 konstatuojamosiose dalyse nurodyta:

„(11) Kiekvienai valstybei narei nustatomos sieros dioksido, azoto dioksidų, lakiųjų organinių junginių ir amoniako ribos yra ekonomiškai efektyvus būdas siekiant, kad būtų įgyvendinti tarpiniai aplinkosaugos tikslai. Tokios ribos leis Bendrijai ir valstybėms narėms veikti lanksčiai juos taikant.

(12) Valstybės narės turėtų būti atsakingos už priemonių, reikalingų, kad būtų laikomasi siektinų į atmosferą išmetamų teršalų nacionalinių ribų, įgyvendinimą. Bus reikalinga įvertinti pažangą, padarytą laikantis siektinų išmetamų į atmosferą teršalų ribų. Todėl turėtų būti sukurtos nacionalinės į atmosferą išmetamų teršalų kiekio sumažinimo programos ir apie jas pranešama Komisijai, bei į jas turėtų būti įtraukta informacija apie priimtas arba numatytas priemones, būtinas, kad būtų laikomasi siektinų į atmosferą išmetamų teršalų ribų."

13 NEC direktyvos 19 konstatuojamojoje dalyje nurodyta:

„Šios direktyvos nuostatos turėtų būti taikomos nepažeidžiant Bendrijos teisės aktų, reglamentuojančių šių teršalų išmetimą iš konkrečių šaltinių, ir [Direktyvos 96/61] nuostatų dėl išmetamųjų teršalų ribinių verčių bei geriausių prieinamų gamybos būdų naudojimo."

14 NEC direktyvos 1 straipsnyje nustatyta, kad šios direktyvos tikslas yra apriboti į atmosferą išmetamų rūgštėjimą ir eutrofikaciją sukeliančių teršalų ir ozono pirmtakų medžiagų kiekius, kad būtų pagerinta aplinkos ir žmonių sveikatos apsauga nuo pavojų, kuriuos sukelia nepageidaujami rūgštėjimo, dirvožemio eutrofikacijos ir pažemio ozono poveikiai.

15 NEC direktyvos 4 straipsnyje „Išmetamų teršalų nacionalinės ribos" numatyta:

„1. Ne vėliau kaip iki 2010 m. valstybės narės apriboja metinius išmetamų sieros dioksido (SO_2), azoto oksidų (NO_x), lakiųjų organinių junginių (LOJ) ir amoniako (NH_3) kiekius, kad jie neviršytų I priede nustatytų išmetamų teršalų ribų, atsižvelgiant į visus Bendrijoje taikomų priemonių pakeitimus, priimtus pagal 9 straipsnyje nurodytas ataskaitas.

2. Valstybės narės užtikrina, kad nuo 2010 m. nė vienais metais nebus viršijamos I priede nustatytos ribos."

16 Remiantis šios direktyvos 6 straipsniu:

„1. Valstybės narės ne vėliau kaip iki 2002 m. spalio 1 d. parengia 4 straipsnyje nurodytų nacionalinio išmetamų teršalų kiekio laipsniško sumažinimo programas, siekiant, kad vėliausiai iki 2010 m. būtų pasiektos I priede nustatytos išmetamų teršalų nacionalinės ribos.

2. Nacionalinėse programose pateikiama informacija apie pasirinktą ir numatytą politiką bei priemones, taip pat šios politikos ir priemonių poveikio 2010 m. vertinimai. Turi būti pateikiami numatomi svarbūs nacionalinių išmetamų teršalų kiekių geografinio pasiskirstymo pokyčiai.

3. Valstybės narės prireikus nacionalines programas patikrina ir atnaujina iki 2006 m. spalio 1 d.

4. Valstybės narės leidžia visuomenei ir tokioms organizacijoms kaip aplinkosaugos organizacijos naudotis programomis, parengtomis pagal šio straipsnio 1, 2 ir 3 dalis. Informacija, kuri pagal šią dalį pateikiama visuomenei ir organizacijoms, turi būti aiški, išsami ir lengvai prieinama."

17 NEC direktyvos 7 straipsnio 1 ir 2 dalys suformuluotos taip:

„1. Valstybės narės parengia ir kasmet atnaujina 4 straipsnyje nurodytų išmetamų teršalų apskaitą bei jų prognozes 2010 m.

2. Valstybės narės, taikydamos III priede nurodytą metodiką, sudaro išmetamų teršalų apskaitą ir prognozes.“

18 Šios direktyvos 8 straipsnio 1 ir 2 dalyse numatyta:

„1. Valstybės narės kasmet ne vėliau kaip iki gruodžio 31 d. Komisijai ir Europos aplinkos agentūrai pateikia savo nacionalines išmetamų teršalų apskaitas ir išmetamų teršalų prognozės 2010 m. pagal 7 straipsnį. Galutiniai išmetamų teršalų apskaitos (aprašo) duomenys pateikiami už priešpaskutinius metus, o laikinieji išmetamų teršalų apskaitos duomenys – už praėjusius metus. Išmetamų teršalų prognozėse turėtų būti pateikta informacija, padedanti kiekybiškai įvertinti juos rengiant naudotas socialines ekonomines prielaidas.

2. Valstybės narės ne vėliau kaip iki 2002 m. gruodžio 31 d. praneša Komisijai apie programas, parengtas pagal 6 straipsnio 1 ir 2 dalis.

Valstybės narės ne vėliau kaip iki 2006 m. gruodžio 31 d. praneša Komisijai apie atnaujintas programas, parengtas pagal 6 straipsnio 3 dalį.“

19 NEC direktyvos I priede Nyderlandų Karalystei numatytos į atmosferą išmetamų teršalų ribos, kurios turi būti pasiektos iki 2010 m., yra šios: 50 kilotonų SO_2 ir 260 kilotonų NO_x.

Nacionalinės teisės aktai

20 Direktyva 96/61 ir TIPK direktyva į nacionalinę teisę buvo perkeltos pakeičiant kai kurias Aplinkos apsaugos įstatymo (*Wet Milieubeheer*, toliau – WMB) nuostatas. Remiantis WMB 8.1 straipsnio 1 dalies b punktu, draudžiama keisti įrenginį, kuriam taikoma Direktyva 96/61, o vėliau – TIPK direktyva, arba jo veikimo būdą neturint leidimo.

21 Visų pirma WMB 8.10 straipsnyje numatyta, kad atsisakyti išduoti tokio įrenginio statybos ir eksploatavimo leidimą galima tik aplinkos apsaugos sumetimais. To paties straipsnio 2 dalies a punkte šiuo atžvilgiu nurodyta, kad leidimas bet kuriuo atveju neturi būti išduodamas, jeigu jį išdavus negali būti užtikrinama, jog įrenginyje bus taikomi geriausi prieinami gamybos būdai.

22 Remiantis WMB 8.11 straipsnio 2 dalimi, išduotame leidime aplinkos apsaugos sumetimais gali būti nustatomos sąlygos.

23 Siekdamos įgyvendinti ir perkelti NEC direktyvą, Nyderlandų valdžios institucijos ėmėsi keleto iniciatyvų ir priemonių.

24 Remdamasis šios direktyvos 8 straipsnio 2 dalimi, 2002 m. gyvenamojo būsto, teritorijų tvarkymo ir aplinkos klausimų valstybės sekretorius (*Staatssecretaris van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer*) parengė ir Komisijai pateikė ataskaitą dėl nacionalinės programos, susijusios su teršalų išmetimo ribomis, susijusiomis su rūgštingumu ir bendra atmosferos oro tarša („Rapportage emissieplafonds verzuring en grootschalige luchtverontreiniging 2002“). 2003 m. *staatssecretaris* parengė

įgyvendinimo pažymą dėl teršalų išmetimo ribų, susijusių su rūgštingumu ir bendra atmosferos oro tarša („Uitvoeringsnotitie emissieplafonds verzuring en grootschalige luchtverontreiniging 2003 Erop of eronder“), kurioje aprašomos ketinamos imtis priemonės ir įvairiems sektoriams paskirstomos teršalų išmetimo nacionalinės ribos.

25 2005 m. liepos 6 d. įsigaliojo 2005 m. birželio 16 d. Įstatymas dėl Įstatymo dėl oro taršos dalinio pakeitimo (EB direktyvos dėl teršalų išmetimo nacionalinių ribų įgyvendinimas) [*Wet van 16 juni 2005 tot wijziging van de Wet inzake de luchtverontreiniging (utivoering EG-richtlijn nationale emissieplafonds)*] ir Nutarimas dėl EB direktyvos dėl teršalų išmetimo nacionalinių ribų įgyvendinimo (*Besluit uitvoering EG-richtlijn nationale emissieplafonds*).

26 Remiantis NEC direktyvos 8 straipsnio 2 dalimi, 2006 m. buvo peržiūrėta ir atnaujinta nacionalinė aplinkos politikos programa. Tuo tikslu būsto, teritorijų tvarkymo ir aplinkos klausimų ministras (*Minister van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer*, toliau – ministras) patvirtino ataskaitą dėl teršalų išmetimo ribų, susijusių su rūgštingumu ir bendra atmosferos oro tarša („Uitvoeringsnotitie emissieplafonds verzuring en grootschalige luchtverontreiniging 2006“), kurioje pateikiamas teisinių reikalavimų, mokestinių priemonių ir privalomų susitarimų paketas, skirtas tam, kad vėliausiai nuo 2010 m. gruodžio 31 d. būtų laikomasi Nyderlandų Karalystei nustatytų teršalų išmetimo ribų.

27 Remdamasis gyvenamojo būsto, teritorijų tvarkymo ir aplinkos klausimų valstybės sekretoriaus parengta įgyvendinimo pažyma dėl teršalų išmetimo ribų, susijusių su rūgštingumu ir bendra atmosferos oro tarša, 2007 m. birželio 28 d. ministras nustatė sektorinę energetikos sektoriaus SO_2 išmetimo ribą – iš viso 13,5 kilotonų per metus, neatsižvelgiant į tai, ar bus pradėtos naudoti naujos elektrinės. 2008 m. birželio 26 d. atitinkamos nacionalinės valdžios institucijos, provincijų (tarp jų – Pietų Olandijos ir

Groningeno) valdžios institucijos ir visos elektros energiją gaminančios įmonės pasirašė įpareigojamąjį ir vykdytiną susitarimų dėl SO_2 protokolą, kad šios išmetimo ribos laikymasis energetikos sektoriuje laikotarpiu, kuris baigiasi 2019 m. gruodžio 31 d., taptų privalomas visoms pasirašiusioms šalims.

28 Tačiau, kalbant apie nacionalinę NO_x išmetimo ribą, pažymėtina, kad Nyderlandų valdžios institucijos dideliems pramonės įrenginiams nustatė prekybos taršos leidimais sistemą, grindžiamą tikslu 2010 m. išmesti 55 kilotonas NO_x.

Pagrindinės bylos ir prejudiciniai klausimai

29 Byloje C-165/09 *College van Gedeputeerde Staten van Groningen* 2007 m. gruodžio 11 d. sprendimu išdavė RWE leidimą statyti ir eksploatuoti anglies dulkių ir biomasės elektrinę Eemsmond esančioje pramoninėje zonoje Eemshaven.

30 Bendras metinis šios elektrinės, kuri bus paleista, kaip numatyta, vėliausiai 2012 m., išmetamų teršalų kiekis turėtų sudaryti 1 454 tonas SO_2, o tai yra maždaug 2,9 % šio teršalo išmetimo nacionalinės ribos.

31 *Natuur en Milieu*, *Greenpeace*, sutuoktiniai B. Meijer, E. Zwaag ir F. Pals pareiškė ieškinį dėl šio sprendimo *Raad van State*.

32 Byloje C-166/09 *College van Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland* 2008 m. kovo 11 d. išdavė *Electrabel* projekto, susijusio su anglies dulkių ir biomasės elektrinės statyba ir eksploatavimu Roterdame, Missouriweg, leidimą.

33 Šios elektrinės, kuri bus pradėta eksploatuoti ne anksčiau kaip 2013 m., metinis išmetamų teršalų kiekis turėtų sudaryti 580 tonų SO_2 ir 730 tonų NO_x, t. y. atitinkamai 1,2 % ir 0,3 % nustatytų SO_2 ir NO_x išmetimo nacionalinių ribų.

34 Fondai *Natuur en Milieu*, *Milieufederatie*, *Greenpeace* ir VVBV pareiškė *Raad van State* ieškinį dėl sprendimo suteikti minėtą leidimą.

35 Byloje C-167/09 *College van Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland* 2007 m. spalio 26 d. sprendimu įmonei *E.On* išdavė leidimą iš dalies atnaujinti naują elektros energijos gamybos deginant, be kita ko, anglį įrenginį, esantį Roterdamo pramoninėje zonoje Coloradoweg.

36 Bendras metinis šios elektrinės, kuri bus paleista, kaip numatyta, vėliausiai 2012 m., išmetamų teršalų kiekis turėtų sudaryti 923 tonas SO_2 ir 1 535 tonas NO_x, o tai yra atitinkamai 1,8 % ir 0,6 % SO_2 ir NO_x išmetimo nacionalinių ribų.

37 Fondai *Natuur en Milieu*, *Milieufederatie*, *Greenpeace* ir VVBV pareiškė *Raad van State* ieškinį dėl šio sprendimo suteikti leidimą.

38 Šiuose trijuose ieškiniuose ieškovai pagrindinėje byloje iš esmės tvirtino, kad dėl to, jog Nyderlandų Karalystei NEC direktyva nustatytų teršalų išmetimo ribų 2010 m. pabaigoje nebus laikomasi, kompetentingos valdžios institucijos turėjo neišduoti minėtų leidimų arba išduodamos turėjo nustatyti griežtesnes sąlygas.

39 Prašyme priimti prejudicinį sprendimą *Raad van State* pritaria nuomonei, kad tuo metu, kai buvo išduoti minėti leidimai, vykdoma politika ir priemonės buvo nepakankamos, kad Nyderlandų Karalystė galėtų 2010 m. pabaigoje pasiekti NEC direktyvos 4 straipsnyje nurodytą tikslą.

40 Iš tiesų, kaip matyti visų pirma iš ministro parengtos ataskaitos dėl teršalų išmetimo ribų, susijusių su rūgštingumu ir bendra atmosferos oro tarša, 2008 m. kovo mėn. *AEA Energy & Environment* parengtos ataskaitos dėl nacionalinių planų, pateiktų pagal NEC direktyvą, vertinimo ir *Planbureau voor de Leefomgeving* (Gyvenamojo būsto planavimo biuras) parengtos 2008 m. aplinkos būklės ataskaitos („Milieubalans 2008“), nesant politinių pokyčių, 2010 m. Nyderlanduose SO_2 ir NO_x išmetimo nacionalinės ribos, tikėtina, bus viršytos.

41 Taigi prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui skirtingose pagrindinėse bylose iškilo vienodų klausimų dėl tam tikrų Sąjungos teisės aspektų, išskyrus tai, kad:

— byloje C-165/09 nagrinėjama tik NEC direktyva nustatyta SO_2 išmetimo riba, o bylose C-166/09 ir C-167/09 – ir šia direktyva nustatyta NO_x išmetimo riba,

— atsižvelgiant į tai, kada klostėsi pagrindinėje byloje nagrinėjamos aplinkybės, pirmasis prejudicinis klausimas bylose C-165/09 ir C-167/09 susijęs su Direktyvos 96/61 9 straipsnio išaiškinimu, o byloje C-166/09 šis klausimas susijęs su ta pačia, TIPK direktyva kodifikuotos redakcijos, nuostata, kurios turinys nepasikeitė.

42 Šiomis aplinkybėmis *Raad van State* nusprendė sustabdyti bylų nagrinėjimą ir kiekvienoje iš pagrindinių bylų pateikti Teisingumo Teismui tokius prejudicinius klausimus:

„1. Ar pareiga aiškinti atsižvelgiant į direktyvas reiškia, kad į [WMB] perkelti įsipareigojimai pagal direktyvą [96/61] (dabar – [TIPK] direktyva) [(bylos C-165/09 ir C-167/09)] [arba] [TIPK] direktyvą [(byla C-166/09)] gali ir turi būti aiškinami taip, jog, priimant sprendimą dėl prašymo išduoti leidimą pagal aplinkos apsaugą reglamentuojančius teisės aktus, reikia visa apimtimi atsižvelgti į [NEC] direktyvoje įtvirtintą SO_2 išmetimo ribą [(byla C-165/09)] [arba] SO_2 ir NO_x išmetimo ribas [(bylos C-166/09 ir C-167/09)], visų pirma jeigu kalbama apie įsipareigojimus pagal [TIPK] direktyvos 9 straipsnio 4 dalį?

2. a) Ar valstybės narės įsipareigojimas susilaikyti nuo nuostatų, galinčių labai pažeisti direktyvos siekiamą tikslą, priėmimo galioja ir NEC direktyvos 4 straipsnio 1 dalyje numatytu 2002 m. lapkričio 27 d.–2010 m. gruodžio 31 d. laikotarpiu?

b) Ar per atitinkamą 2002 m. lapkričio 27 d.–2010 m. gruodžio 31 d. laikotarpį su minėta susilaikymo pareiga ar vietoj jos atitinkamai valstybei narei tenka pozityvūs įsipareigojimai, jeigu kyla grėsmė, kad pasibaigus šiam laikotarpiui bus viršytos NEC direktyvoje nustatytos SO_2 ir (arba) NO_x išmetimo nacionalinės ribos, arba jeigu jos realiai bus viršytos?

c) Ar atsakant į 2a ir 2b klausimus svarbu tai, kad iš nagrinėjamo prašymo išduoti įrenginio, kurį naudojant prisidedama prie NEC direktyvoje nustatytų SO_2 ir (arba) NO_x išmetimo nacionalinių ribų viršijimo ar prie tokio viršijimo grėsmės, leidimą pagal aplinkos apsaugą reglamentuojančius teisės aktus matyti, kad įrenginys bus pradėtas eksploatuoti anksčiausiai 2011 metais?

3. a) Ar antrajame klausime nurodyti įsipareigojimai reiškia, kad valstybė narė turi atsisakyti išduoti leidimą pagal aplinkos apsaugą reglamentuojančius teisės aktus arba susieti jį su papildomomis sąlygomis ar apribojimais, jeigu neužtikrinama, kad naudojant įrenginį, kuriam buvo prašyta leidimo, neprisidedama prie SO_2 ir (arba) NO_x išmetimo nacionalinių ribų viršijimo ar prie tokio viršijimo grėsmės? Ar atsakant į šį klausimą turi reikšmės tai, kokia apimtimi naudojant įrenginį prisidedama prie šio viršijimo ar tokio viršijimo grėsmės?

b) Ar, priešingai, iš NEC direktyvos išplaukia, kad valstybė narė, net ir kai viršijamos SO_2 ir (arba) NO_x išmetimo nacionalinės ribos ar kyla tokio viršijimo grėsmė, turi diskreciją užtikrinti, kad būtų pasiektas direktyva nustatytas tikslas, ir, užuot atsisakiusi išduoti leidimą arba susiejusi jį su papildomomis sąlygomis ar apribojimais, gali imtis kitų, pavyzdžiui, kompensacinių, priemonių?

4. Ar privatus asmuo nacionaliniuose teismuose gali remtis įsipareigojimų laikymusi, jeigu valstybei narei tenka antrajame ir trečiajame klausimuose nurodyti įsipareigojimai?

5. a) Ar privatus asmuo gali tiesiogiai remtis NEC direktyvos 4 straipsniu?

b) Jeigu taip, ar tiesiogiai remtis galima nuo 2002 m. lapkričio 27 d., ar tik nuo 2010 m. gruodžio 31 d.? Ar atsakant į šį klausimą svarbu tai, kad iš prašymo išduoti leidimą pagal aplinkos apsaugą reglamentuojančius teisės aktus matyti, kad įrenginys bus pradėtas eksploatuoti anksčiausiai 2011 metais?

6. Ar tuo atveju, jei išduodant leidimą pagal aplinkos apsaugą reglamentuojančius teisės aktus ir (arba) kitomis priemonėmis prisidedama prie NEC direktyvoje nustatytų SO_2 ir (arba) NO_x išmetimo nacionalinių ribų viršijimo ar prie tokio viršijimo grėsmės, visų pirma privatus asmuo gali iš šios direktyvos 4 straipsnio kildinti:

a) bendrą reikalavimo teisę į tai, kad atitinkama valstybė narė nustatytų priemonių paketą, kuriuo metiniai nacionaliniai išmetamų SO_2 ir (arba) NO_x kiekiai iki 2010 m. būtų apriboti tiek, kad neviršytų nacionalinių išmetimo ribų pagal NEC direktyvą, arba, jeigu tai nepavyktų, – priemonių paketą, kuriuo vėliau emisijos kuo greičiau būtų sumažintos iki šių ribų;

b) konkrečias reikalavimo teises į tai, kad atitinkama valstybė narė priimtų specifines priemones dėl konkretaus įrenginio (pavyzdžiui, atsisakytų išduoti leidimą arba susietų jį su papildomomis sąlygomis arba apribojimais), kurios (priemonės) prisidėtų prie to, kad metiniai nacionaliniai išmetamų SO_2 ir (arba) NO_x kiekiai iki 2010 m. būtų apriboti tiek, kad neviršytų nacionalinių išmetimo ribų pagal NEC direktyvą, arba, jeigu tai nepavyktų, – specifines priemones, kurios prisidėtų prie to, kad vėliau emisijos kuo greičiau būtų sumažintos iki šių ribų?

c) Ar atsakant į 6a ir 6b klausimus svarbu, kokia apimtimi dėl įrenginio padidėtų viršijimas arba viršijimo grėsmė?“

43 2009 m. birželio 24 d. Teisingumo Teismo pirmininko nutartimi bylos C-165/09–C-167/09 buvo sujungtos, kad būtų bendrai vykdoma rašytinė ir žodinė proceso dalis bei priimtas galutinis sprendimas.

Dėl priimtinumo

44 *RWE*, *Electrabel* ir *E.On* ginčija pateiktų prašymų priimti prejudicinį sprendimą priimtinumą.

45 Konkrečiai šios bendrovės tvirtina, kad pateikti klausimai, pirma, kiek jie susiję su NEC direktyvos nuostatų aiškinimu, neturi jokio ryšio su pagrindinių bylų, susijusių su aplinkosaugos leidimo išdavimu pagal nacionalinės teisės normas, kuriomis buvo užtikrintas TIPK direktyvos perkėlimas į nacionalinę teisę, dalyku ir, antra, yra hipotetiniai, nes dėl patvirtintų nacionalinių programų Nyderlandų Karalystei gali pavykti 2010 m. gruodžio 31 d. neviršyti nustatytų SO_2 ir NO_x išmetimo ribų.

46 Be to, *E.On* pažymi, kad *Raad van State* galėjo išspręsti pagrindines bylas remdamasis egzistuojančia ir jau nusistovėjusia teismų praktika, kuri išsklaido visas abejones dėl teisingo atitinkamos Sąjungos teisės taikymo.

47 Šiuo atžvilgiu reikia priminti, jog pagal nusistovėjusią teismo praktiką, vykstant SESV 267 straipsnyje numatytam procesui, grindžiamam aiškiu nacionalinių teismų ir Teisingumo Teismo funkcijų atskyrimu, tik nacionalinis teismas turi kompetenciją konstatuoti ir vertinti pagrindinėje byloje nagrinėjamas faktines aplinkybes bei aiškinti ir taikyti nacionalinę teisę. Be to, tik bylą nagrinėjantis nacionalinis teismas, atsakingas už sprendimo priėmimą, atsižvelgdamas į konkrečios bylos aplinkybes, turi įvertinti Teisingumo Teismui pateikiamų klausimų reikalingumą ir svarbą. Todėl

iš principo Teisingumo Teismas turi priimti sprendimą tuo atveju, jei pateikti klausimai susiję su Sąjungos teisės išaiškinimu (žr. 2005 m. balandžio 12 d. Sprendimo *Keller*, C-145/03, Rink. p. I-2529, 33 punktą; 2007 m. liepos 18 d. Sprendimo *Lucchini*, C-119/05, Rink. p. I-6199, 43 punktą ir 2008 m. rugsėjo 11 d. Sprendimo *Eckelkamp ir kt.*, C-11/07, Rink. p. I-6845, 27 ir 32 punktus).

48 Teisingumo Teismas neturi priimti sprendimo visų pirma tuomet, kai aišku, kad prašomas Sąjungos teisės išaiškinimas visiškai nesusijęs su pagrindinės bylos aplinkybėmis ar dalyku arba kai problema hipotetinė (šiuo klausimu žr. 2001 m. kovo 13 d. Sprendimo *PreussenElektra*, C-379/98, Rink. p. I-2099, 39 punktą ir 2009 m. kovo 10 d. Sprendimo *Hartlauer*, C-169/07, Rink. p. I-1721, 25 punktą).

49 Tačiau šių bylų atveju taip nėra.

50 Iš tiesų prašymuose priimti prejudicinį sprendimą *Raad van State*, pirma, būtent kyla abejonių, ar dėl iš TIPK direktyvos, visų pirma iš jos 9 straipsnio, išplaukiančių įsipareigojimų kompetentingos nacionalinės valdžios institucijos, išduodamos leidimą pagal šią direktyvą (toliau – aplinkosaugos leidimas), turi atsižvelgti į NEC direktyva nustatytas SO_2 ir NO_x išmetimo nacionalines ribas. Taigi negali būti tvirtinama, kad prašomas šios direktyvos nuostatų išaiškinimas neturi ryšio su pagrindinės bylos dalyku.

51 Antra, jam kyla abejonių dėl valstybėms narėms pagal NEC direktyvos 4 straipsnį tenkančių įsipareigojimų ir kitų reikšmingų jos nuostatų apimties, visų pirma tais atvejais, kai kyla grėsmė, kad šios valstybės nesilaikys šia direktyva nustatytų SO_2 ir NO_x išmetimo nacionalinių ribų. Kadangi ne visos šalys pritaria techninės informacijos ir mokslinių duomenų, kuriais šiuo atžvilgiu remiasi *Raad van State*, vertinimui, ir negalima atmesti tokios grėsmės galimybės, neatrodo, bent jau aiškiai, kad pateikti

klausimai yra hipotetiniai sprendimų, kuriuos turi priimti nacionalinis teismas pagrindinėse bylose, atžvilgiu.

52 Be to, dėl *E.On* argumento, kad šiose bylose pateikti klausimai susiję su Sąjungos teisės aiškinimu, pakankamai aiškiai išplaukiančiu iš nusistovėjusios Teisingumo Teismo praktikos, pažymėtina, kad pagal SESV 267 straipsnį nacionaliniam teismui visada leidžiama pateikti Teisingumo Teismui svarstyti klausimus dėl išaiškinimo dar kartą, jeigu jis mano, kad tai reikalinga (šiuo klausimu žr. 1963 m. kovo 27 d. Sprendimo *Da Costa ir kt.*, 28/62-30/62, Rink. p. 59, 76; 1982 m. spalio 6 d. Sprendimo *Cilfit e.c.*, 283/81, Rink. p. 3415, 15 punktą ir 2010 m. spalio 12 d. Sprendimo *Rosenbladt*, C-45/09, Rink. p. I-9391, 31 punktą).

53 Todėl prašymai priimti prejudicinį sprendimą pripažintini priimtinais.

Dėl esmės

Pirminės pastabos

54 Teisingumo Teismui pateiktuose prašymuose priimti prejudicinį sprendimą nacionalinis teismas nurodo ir Direktyvą 96/61, ir TIPK direktyvą pagal tai, kada vyko nagrinėjami įvykiai.

55 Tačiau kadangi pirmajame prejudiciniame klausime nurodytos Direktyvos 96/61 ir TIPK direktyvos 9 straipsnio nuostatos suformuluotos iš esmės taip pat ir dėl to

turi būti aiškinamos vienodai (žr. 2002 m. rugsėjo 17 d. Sprendimo *Concordia Bus Finland*, C-513/99, Rink. p. I-7213, 91 punktą ir 2005 m. lapkričio 24 d. Sprendimo *ATI EAC e Viaggi di Maio ir kt.*, C-331/04, Rink. p. I-10109, 20 punktą), Teisingumo Teismas gali naudingai atsakyti į šiuos klausimus remdamasis vien konsoliduota šių nuostatų versija.

Dėl pirmojo klausimo

56 Pirmuoju klausimu *Raad van State* iš esmės klausia, ar TIPK direktyvos 9 straipsnio 1, 3 ir 4 dalys turi būti aiškinamos taip, kad, išduodamos aplinkosaugos leidimą statyti ir eksploatuoti pramonės įrenginį, kompetentingos nacionalinės valdžios institucijos privalo atsižvelgti į NEC direktyva nustatytas SO_2 ir NO_x išmetimo nacionalines ribas kaip į vieną šio leidimo išdavimo sąlygų.

57 Šiuo atžvilgiu pirmiausia konstatuotina, kad, kaip nurodė ir į šį procesą įstojusios valstybės narės, nė vienoje iš minėtų TIPK direktyvos 9 straipsnio dalių šios išmetimo ribos aiškiai arba netiesiogiai nėra nurodytos.

58 Kalbant apie šio straipsnio 1 dalį, pažymėtina, kad joje nesiremiama minėtomis išmetimo ribomis, kai valstybės narės įpareigojamos užtikrinti, kad į aplinkosaugos leidimą būtų įtraukiamos visos priemonės, reikalingos TIPK direktyvos 3 straipsnyje nurodytiems reikalavimams įvykdyti. Iš tiesų šiame straipsnyje tik nustatoma, pirma, kad įrenginiai turi būti eksploatuojami taip, jog būtų imtasi visų tinkamų prevencijos priemonių tam, kad būtų išvengta didelės taršos, visų pirma taikant geriausią prieinamą gamybos būdą, ir, antra, kad turi būti vengiama atliekų susidarymo arba jis turi būti ribojamas, kad būtų sumažintas poveikis aplinkai, kad energija būtų naudojama efektyviai ir kad būtų imamasi reikiamų priemonių siekiant išvengti avarijų

ar apriboti jų padarinius, išvengti bet kokios taršos grėsmės ir atkurti patenkinamą veiklos vietos būklę visiškai nutraukus veiklą.

59 Jokios nuorodos nėra ir TIPK direktyvos 9 straipsnio 1 dalyje, siejamoje su šio straipsnio 4 dalimi, tiek, kiek ja kompetentingos nacionalinės valdžios institucijos įpareigojamos prireikus laikytis ir šios direktyvos 10 straipsnyje nurodytų išdavimo sąlygų.

60 Iš tiesų pastarajame straipsnyje, be kita ko, numatoma, kad minėtame leidime turi būti reikalaujama imtis papildomų priemonių, jeigu „aplinkos kokybės normos“ reikalauja griežtesnių sąlygų už tas, kurios tenkinamos naudojant geriausius prieinamus gamybos būdus.

61 Tačiau iš TIPK direktyvos 2 straipsnio 7 punkto matyti, kad šios normos yra taisyklės, nustatančios „reikalavimus, kuriuos turi tam tikru metu atitikti tam tikra aplinka arba jos konkreti dalis“, ir dėl to susijusios su saugomų elementų kokybiniais požymiais.

62 Kaip pažymi ir generalinė advokatė savo išvados 63 punkte, NEC direktyva nustatytos teršalų išmetimo nacionalinės ribos neturi tokių požymių, nes jose nurodomas bendras taršiųjų medžiagų, kurios gali būti išmestos į atmosferą, kiekis, o ne konkretūs, su taršiųjų medžiagų koncentracija susiję kokybinio pobūdžio reikalavimai, kuriuos ši konkreti aplinka turi tenkinti konkrečiu laiko momentu.

63 Be to, jokios nuorodos į nagrinėjamas teršalų išmetimo ribas nėra ir TIPK direktyvos 9 straipsnio 3 dalyje. Iš tiesų pagal šią nuostatą į bet kurį aplinkosaugos leidimą turi būti įtraukiamos taršiųjų medžiagų, kurios gali būti išmetamos iš atitinkamų įrenginių, išmetimo ribinės vertės; tarp šių medžiagų, be kita ko, yra SO_2 ir NO_x.

64 Tačiau TIPK direktyvos 19 straipsnio 2 dalyje šiuo atžvilgiu numatyta, kad jeigu Bendrijos teršalų išmetimo ribinės vertės nenustatytos, šiems įrenginiams taikomos vertės, nustatytos „II priede išvardytose direktyvose ir kituose Bendrijos teisės aktuose“, kaip minimalios ribinės vertės.

65 Konstatuotina, kad NEC direktyva nėra tarp nurodytųjų minėtame II priede. Be to, kadangi šioje direktyvoje numatomos teršalų, išmetamų į atmosferą iš įvairių šaltinių ir vykdant konkrečiai nenurodytą veiklą, nacionalinės ribos, ji taip pat negali būti laikoma „kitu Bendrijos teisės aktu“, nustatančiu teršalų išmetimo ribines vertes, nes jos, remiantis TIPK direktyvos 2 straipsniu, yra „išmetamų teršalų masė, išreikšta tam tikrais parametrais, koncentracija ir (arba) lygis, kurio negalima viršyti per vieną arba kelis laiko tarpus <...> paprastai nustatomos toje vietoje, kur teršalai išmetami iš įrenginio“.

66 Galiausiai jokios netiesioginės nuorodos į NEC direktyva nurodytas ribas nėra TIPK direktyvos 9 straipsnio 4 dalyje. Iš tiesų, pirma, šios dalies pirmame sakinyje tik numatoma, kad teršalų išmetimo ribinės vertės turi būti grindžiamos geriausių prieinamų gamybos būdų taikymu, nenustatant kokio nors vieno metodo ar konkrečios technologijos, bet atsižvelgiant į atitinkamo įrenginio technines galimybes, jo geografinę padėtį ir vietos aplinkos sąlygas.

67 Antra, šios dalies antrame sakinyje nustatyta pareiga pasirūpinti tuo, kad į leidimo sąlygas būtų įtraukiamos nuostatos dėl tolimosios arba tarpvalstybinės taršos sumažinimo iki minimumo, kurios garantuotų aukštą aplinkos apsaugos lygį, gali būti aiškinama tik atsižvelgiant į pačia TIPK direktyva nustatytą sistemą ir visų pirma į minėtą ir šios dalies pirmame sakinyje įtvirtintą taisyklę, pagal kurią teršalų išmetimo ribinės vertės būtinai turi būti grindžiamos geriausiais prieinamais gamybos būdais.

68 Be to, reikia pridurti, kad TIPK direktyva, priimta remiantis EB 175 straipsnio 1 dalimi siekiant įgyvendinti EB 174 straipsnyje nurodytus Sąjungos politikos aplinkos srityje tikslus ir principus, nesiekiama visiško suderinimo. Tokiomis aplinkybėmis valstybės narės pasilieka teisę, remdamosi TIPK direktyvos 9 straipsnio 7 ir 8 dalimis, numatyti kitas specialias, jei reikia, griežtesnes, leidimo sąlygas ir bendrose privalomose taisyklėse nustatyti tam tikrus atskirų įrenginių kategorijų reikalavimus, jeigu garantuojami integruoti tokios tvarkos taikymo būdai ir lygiavertis aukštas aplinkos apsaugos lygis.

69 Tai paaiškinus, toliau reikia konstatuoti, kad nė viena NEC direktyvos nuostata taip pat nenustato kompetentingų nacionalinės valdžios institucijų pareigos išduodant aplinkosaugos leidimą atsižvelgti į SO_2 ir NO_x išmetimo nacionalines ribas kaip į leidimo išdavimo sąlygą.

70 Priešingai, Sąjungos teisės aktų leidėjas NEC direktyvos 19 konstatuojamojoje dalyje aiškiai numatė, kad ši direktyva turėtų būti taikoma „nepažeidžiant [TIPK direktyvos nuostatų] dėl išmetamųjų teršalų ribinių verčių bei geriausių prieinamų gamybos būdų naudojimo“, taip leisdamas suprasti, jog valstybėms narėms pagal NEC direktyvą tenkantys įsipareigojimai negali daryti tiesioginio poveikio įsipareigojimams, išplaukiantiems, be kita ko, iš TIPK direktyvos 9 straipsnio.

71 Galiausiai šį aiškinimą patvirtina abiejų nagrinėjamų direktyvų skirtingas tikslas ir bendra struktūra.

72 Iš tiesų TIPK direktyvos tikslas, iš esmės apibrėžtas jos 1 straipsnyje, pasiekti integruotą taršos prevenciją ir kontrolę, nustatant priemones, skirtas tam, kad būtų užkirstas kelias teršalų išmetimui į orą, vandenį ir žemę, kuris atsiranda dėl joje nurodytos veiklos, arba, kai paaiškėja, kad tai neįmanoma, – šiam išmetimui mažinti, siekiant aukšto aplinkos apsaugos lygio. Šis integruotas požiūris įgyvendinamas tinkamai koordinuojant didelį taršos potencialą turinčių pramoninių įrenginių leidimų suteikimo tvarką ir sąlygas (šiuo klausimu dėl Direktyvos 96/61 žr. 2009 m. sausio 22 d. Sprendimo *Association nationale pour la protection des eaux et rivières ir Association OABA*, C-473/07, Rink. p. I-319, 25 ir 26 punktus).

73 Tuo tikslu, kaip nurodė Komisija 2007 m. gruodžio 21 d. Tarybai, Europos Parlamentui, Ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui bei Regionų komitetui pateiktame Komunikate dėl geresnės pramoninių išmetamųjų teršalų politikos (KOM(2007) 843 galutinis), TIPK direktyvoje įtvirtinami principai, pagal kuriuos išduodami didelių pramonės įrenginių leidimai ir tie įrenginiai kontroliuojami pagal integruotą metodą, taip pat taikomos geriausios galimos priemonės, kurios sąnaudų ir naudos atžvilgiu yra veiksmingiausios priemonės aukšto lygio aplinkos apsaugai užtikrinti.

74 Tačiau, kaip matyti iš NEC direktyvos 1 ir 2 straipsnių, šia direktyva siekiama apriboti į atmosferą iš bet kurių šaltinių išmetamų rūgštėjimą ir eutrofikaciją sukeliančių teršalų ir ozono pirmtakų medžiagų kiekius, kad būtų pagerinta aplinkos ir žmonių sveikatos apsauga, turint ilgalaikį tikslą – neviršyti kritinių lygių ir apkrovų.

75 Be to, kaip aiškiai matyti iš NEC direktyvos 4 straipsnio ir 11 bei 12 konstatuojamųjų dalių, ši direktyva grindžiama vien programiniu požiūriu, pagal kurį valstybės narės turi didelę diskreciją, kiek tai susiję su politikos pasirinkimu ir priimtinomis bei planuojamomis priemonėmis, įgyvendindamos nacionalines programas, susijusias su visais taršos šaltiniais, tam, kad palaipsniui struktūriškai sumažintų visų pirma SO_2 ir NO_x išmetimo kiekius tiek, kad vėliausiai 2010 m. pabaigoje nebūtų viršijamos šios direktyvos I priede nurodytos teršalų išmetimo ribos. Tai reiškia, kad joje nustatytų tikslų įgyvendinimas negali daryti tiesioginio poveikio aplinkosaugos leidimo išdavimo procedūroms.

76 Taigi, atsižvelgiant į visus pateiktus svarstymus, į pirmąjį klausimą reikia atsakyti taip: TIPK direktyvos 9 straipsnio 1, 3 ir 4 dalys turi būti aiškinamos taip, kad, išduodamos tokį aplinkosaugos leidimą statyti ir eksploatuoti pramonės įrenginį, kaip nagrinėjamieji pagrindinėse bylose, valstybės narės neprivalo atsižvelgti į NEC direktyva nustatytas SO_2 ir NO_x išmetimo nacionalines ribas kaip į vieną šio leidimo išdavimo sąlygų, tačiau turi laikytis iš šios NEC direktyvos kylančio įsipareigojimo įgyvendinant nacionalines programas priimti arba planuoti tinkamą bei nuoseklią politiką ir priemones, galinčias sumažinti visų pirma šių teršalų išmetimą iki kiekių, vėliausiai 2010 m. pabaigoje neviršijančių šios direktyvos I priede nurodytų ribų.

Dėl antrojo ir trečiojo klausimų

77 Antruoju ir trečiuoju klausimais, kuriuos reikia nagrinėti kartu, prašymus priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės klausia, pirma, kokie įsipareigojimai valstybėms narėms tenka laikotarpiu nuo 2002 m. lapkričio 27 d., jos perkėlimo termino, iki 2010 m. gruodžio 31 d., termino, kuriam pasibaigus šios valstybės turi

laikytis šia direktyva nustatytų teršalų išmetimo ribų. Antra, jam kyla klausimas, ar pagal šiuos įsipareigojimus kompetentingos nacionalinės valdžios institucijos galėtų būti priverstos atsisakyti išduoti aplinkosaugos leidimus ar apriboti jų išdavimą arba patvirtinti konkrečias kompensacines priemones tuo atveju, jei būtų viršytos NEC direktyvoje nustatytos SO_2 ir NO_x išmetimo nacionalinės ribos arba kiltų tokio viršijimo grėsmė.

Dėl susilaikymo nuo nuostatų, galinčių labai pažeisti direktyvos siekiamą tikslą, priėmimo

78 Pirmiausia primintina, kad, remiantis nusistovėjusia Teisingumo Teismo praktika, per direktyvai perkelti nustatytą terminą valstybės narės privalo susilaikyti nuo nuostatų, kurios gali rimtai trukdyti pasiekti šioje direktyvoje nurodytą rezultatą, priėmimo (1997 m. gruodžio 18 d. Sprendimo *Inter-Environnement Wallonie*, C-129/96, Rink. p. I-7411, 45 punktas; 2003 m. gegužės 8 d. Sprendimo *ATRAL*, C-14/02, Rink. p. I-4431, 58 punktas ir 2009 m. balandžio 23 d. Sprendimo *VTB-VAB*, C-261/07 ir C-299/07, Rink. p. I-2949, 38 punktas). Toks visoms nacionalinės valdžios institucijoms tenkantis įsipareigojimas susilaikyti (žr. 2006 m. liepos 4 d. Sprendimo *Adeneler ir kt.*, C-212/04, Rink. p. I-6057, 122 punktą ir jame nurodytą teismų praktiką) turi būti suprantamas kaip nurodantis bet kokių – bendrų ir konkrečių – priemonių, galinčių taip trukdyti, priėmimą.

79 Remiantis ESS 4 straipsnio 3 dalimi ir SESV 288 straipsnio 3 dalimi, šis įsipareigojimas susilaikyti valstybėms narėms taikomas ir pereinamuoju laikotarpiu, per kurį jos turi teisę toliau taikyti savo nacionalines sistemas, nors jos ir neatitinka nagrinėjamos direktyvos (žr. 2005 m. lapkričio 10 d. Sprendimo *Stichting Zuid-Hollandse Milieufederatie*, C-316/04, Rink. p. I-9759, 42 punktą ir 2006 m. rugsėjo 14 d. Sprendimo *Stichting Zuid-Hollandse Milieufederatie*, C-138/05, Rink. p. I-8339, 42 punktą).

80 Todėl tai reiškia, kad tokio įsipareigojimo reikia laikytis ir NEC direktyvos 4 straipsnyje numatytu pereinamuoju laikotarpiu, kuriuo valstybėms narėms leidžiama dar nesilaikyti šios direktyvos I priede nurodytų nacionalinių metinių teršalų išmetimo kiekių. Nacionalinis teismas turi patikrinti šio įsipareigojimo laikymąsi nuostatų ir priemonių, kurių teisėtumą jis turi išnagrinėti, atžvilgiu (šiuo klausimu žr. minėto Sprendimo *Inter-Environnement Wallonie* 46 punktą).

81 Tačiau šiuo atžvilgiu pažymėtina, kad toks patikrinimas būtinai turi būti atliekamas remiantis bendru vertinimu, atsižvelgiant į visą politiką ir visas priemones, priimtas atitinkamoje nacionalinėje teritorijoje.

82 Iš tiesų, atsižvelgiant į NEC direktyva nustatytą sistemą ir visų pirma į joje numatytą programinį požiūrį, primintą šio sprendimo 75 punkte, valstybės narės gali rimtai sutrukdyti pasiekti šioje direktyvoje nurodytą rezultatą tik priimdamos ir įgyvendindamos visą politiką ir visas priemones, kurios, atsižvelgiant visų pirma į jų konkretų poveikį ir trukmę, toleruoja arba sukuria kritinę situaciją, susijusią su visų taršos šaltinių į atmosferą išmetamu bendru teršalų kiekiu, galinčiu neišvengiamai sutrukdyti 2010 m. pabaigoje laikytis šios direktyvos I priede nurodytų ribų (pagal analogiją žr. minėto Sprendimo *Inter-Environnement Wallonie* 47 ir 49 punktus).

83 Vadinasi, vien konkreti, tik SO_2 ir NO_x šaltiniui skirta priemonė, t. y. sprendimas išduoti aplinkosaugos leidimą statyti ir eksploatuoti pramonės įrenginį, neatrodo galinti rimtai trukdyti pasiekti NEC direktyvoje nurodytą rezultatą – apriboti šių teršalų išmetimą į atmosferą iki bendrų metinių kiekių, vėliausiai 2010 m. neviršijančių minėtų nacionalinių ribų. Ši išvada ypač teisinga tuomet, kai tokiomis aplinkybėmis, kokios nagrinėjamos pagrindinėse bylose, nagrinėjamas įrenginys turi būti pradėtas eksploatuoti anksčiausiai tik 2012 m.

Dėl pozityvių įsipareigojimų, tenkančių valstybėms narėms pereinamuoju laikotarpiu – nuo 2002 m. lapkričio 27 d. iki 2010 m. gruodžio 31 d.

84 Kalbant apie tai, ar valstybėms narėms pereinamuoju laikotarpiu, nuo 2002 m. lapkričio 27 d. iki 2010 m. gruodžio 31 d., tenka pozityvūs įsipareigojimai ir, jei taip, kokie, reikėtų priminti, kad, remiantis nusistovėjusia teismų praktika, valstybės narės pareiga imtis visų būtinų priemonių siekiant direktyvoje numatyto rezultato yra SESV 288 straipsnio 3 dalyje ir pačioje direktyvoje įtvirtinta privalomo pobūdžio pareiga (1986 m. vasario 26 d. Sprendimo *Marshall*, 152/84, Rink. p. 723, 48 punktas; 1996 m. spalio 24 d. Sprendimo *Kraaijeveld ir kt.*, C-72/95, Rink. p. I-5403, 55 punktas ir minėto Sprendimo *Inter-Environnement Wallonie* 40 punktas).

85 Iš šio įsipareigojimo išplaukia, kad per šį įgyvendinimo terminą valstybės narės privalo imtis būtinų priemonių užtikrinti, kad direktyva siekiamas rezultatas būtų pasiektas iki šio termino pabaigos (minėto Sprendimo *Inter-Environnement Wallonie* 44 punktas). Taip pat yra ir dėl pereinamojo laikotarpio, numatyto NEC direktyvos 4 straipsnyje.

86 Šiuo atžvilgiu pažymėtina, kad pačioje NEC direktyvoje įtvirtinti tam tikri pozityvūs, šiuo laikotarpiu valstybėms narėms tenkantys įsipareigojimai, susiję visų pirma su visuotinių veiksmų planų patvirtinimu, turint tikslą palaipsniui, vėliausiai 2010 m. pabaigoje, sumažinti atitinkamų teršalų metinį išmetimą iki kiekių, kurie turi neviršyti šios direktyvos I priede nustatytų ribų.

87 Konkrečiai kalbant, pagal NEC direktyvos 6 straipsnį ir 8 straipsnio 2 dalį valstybės narės ne vėliau kaip iki 2002 m. spalio 1 d. turi parengti, o vėliau, jei reikia, iki 2006 m. spalio 1 d. atnaujinti ir peržiūrėti aptariamų išmetamų teršalų kiekio laipsniško sumažinimo programas, su kuriomis jos privalo leisti susipažinti visuomenei ir atitinkamoms organizacijoms pateikdamos aiškią, suprantamą ir lengvai prieinamą

informaciją ir kurias per nustatytus terminus jos privalo pateikti Komisijai. NEC direktyvos 7 straipsnio 1 ir 2 dalyse bei 8 straipsnio 1 dalyje taip pat įtvirtintos valstybių narių pareigos parengti ir kasmet atnaujinti minėtų išmetamų teršalų apskaitą bei jų 2010 m. nacionalines prognozes. Kasmet vėliausiai gruodžio 31 d. Komisijai ir Europos aplinkos agentūrai turi būti pateikti priešpaskutinių metų galutiniai išmetamų teršalų apskaitos duomenys ir praėjusių metų laikinieji išmetamų teršalų apskaitos duomenys (šiuo klausimu žr. 2008 m. gruodžio 18 d. Sprendimo *Komisija prieš Liuksemburgą*, C-273/08, 2 ir 11 punktus).

88 Tačiau dėl konkretaus šių nacionalinių programų turinio konstatuotina, kad, kaip nurodyta šio sprendimo 75 punkte, NEC direktyvoje valstybėms narėms suteikta didelė diskrecija prieštarauja tam, kad jos patirtų apribojimų rengdamos šias programas ir taip būtų priverstos priimti specifines priemones arba iniciatyvas dėl priežasčių, nesusijusių su strateginio pobūdžio vertinimais, kuriuose bendrai atsižvelgiama į faktines aplinkybes ir įvairius viešuosius bei privačiuosius interesus, arba susilaikyti nuo jų priėmimo.

89 Galimų reikalavimų šia prasme nustatymas prieštarautų Sąjungos teisės aktų leidėjo, siekiančio visų pirma sudaryti valstybėms narėms galimybę užtikrinti tam tikrą skirtingų interesų pusiausvyrą, valiai. Be to, tai lemtų pernelyg didelių įpareigojimų minėtoms valstybėms sukūrimą ir dėl to prieštarautų ESS 5 straipsnyje įtvirtintam bei NEC direktyvos 13 konstatuojamojoje dalyje aiškiai nurodytam proporcingumo principui, kuris reikalauja, kad Sąjungos teisės nuostata nustatytos priemonės būtų tinkamos atitinkamais teisės aktais siekiamiems teisėtiems tikslams įgyvendinti ir neviršytų to, kas būtina jiems pasiekti (žr. 2005 m. gruodžio 6 d. Sprendimo *ABNA ir kt.*, C-453/03, C-11/04, C-12/04 ir C-194/04, Rink. p. I-10423, 68 punktą ir jame nurodytą teismų praktiką bei 2010 m. birželio 8 d. Sprendimo *Vodafone ir kt.*, C-58/08, Rink. p. I-4999, 51 punktą).

90 Tokiomis aplinkybėmis tai reiškia, kad pereinamuoju laikotarpiu, nuo 2002 m. lapkričio 27 d. iki 2010 m. gruodžio 31 d., SESV 288 straipsnio 3 dalimi ir pačia NEC direktyva valstybės narės neįpareigojamos nei atsisakyti išduoti tokį aplinkosaugos leidimą, kaip nagrinėjamieji pagrindinėse bylose, ar apriboti jo išdavimo, nei patvirtinti konkrečių kompensacinių priemonių dėl kiekvieno tokio išduoto leidimo, net jei būtų viršytos SO_2 ir NO_x išmetimo nacionalinės ribos arba kiltų tokio viršijimo grėsmė.

91 Atsižvelgiant į visus šiuos svarstymus, į antrąjį ir trečiąjį klausimus reikia atsakyti taip: NEC direktyvos 4 straipsnyje numatytu pereinamuoju laikotarpiu, nuo 2002 m. lapkričio 27 d. iki 2010 m. gruodžio 31 d.:

— ESS 4 straipsnio 3 dalimi, SESV 288 straipsnio 3 dalimi ir NEC direktyva valstybės narės įpareigojamos susilaikyti nuo nuostatų, kurios gali rimtai trukdyti pasiekti šioje direktyvoje nurodytą rezultatą, priėmimo,

— tai, kad valstybės narės priima konkrečią, tik SO_2 ir NO_x šaltiniui skirtą priemonę, atrodo, negali rimtai trukdyti pasiekti NEC direktyvoje nurodytą rezultatą. Nacionalinis teismas turi patikrinti, ar taip yra kiekvieno iš sprendimų išduoti tokį aplinkosaugos leidimą statyti ir eksploatuoti pramonės įrenginį, kaip nagrinėjamieji pagrindinėse bylose, atveju,

— SESV 288 straipsnio 3 dalimi ir NEC direktyvos 6 straipsniu, 7 straipsnio 1 ir 2 dalimis, taip pat 8 straipsnio 1 ir 2 dalimis valstybėms narėms nustatoma pareiga, pirma, parengti, atnaujinti ir peržiūrėti, jei reikia, nacionalines SO_2 ir NO_x išmetimo laipsniško sumažinimo programas, su kuriomis jos privalo leisti susipažinti visuomenei ir atitinkamoms organizacijoms pateikdamos aiškią, suprantamą ir

lengvai prieinamą informaciją ir kurias per nustatytus terminus jos privalo pateikti Komisijai, ir, antra, parengti ir kasmet atnaujinti minėtų išmetamų teršalų apskaitą bei jų 2010 m. nacionalines prognozes, kurias jos per nustatytus terminus privalo pateikti Komisijai ir Europos aplinkos agentūrai,

— SESV 288 straipsnio 3 dalimi ir pačia NEC direktyva valstybės narės neįpareigojamos nei atsisakyti išduoti tokį aplinkosaugos leidimą statyti ir eksploatuoti pramonės įrenginį, kaip nagrinėjamieji pagrindinėse bylose, ar apriboti jo išdavimo, nei patvirtinti konkrečių kompensacinių priemonių dėl kiekvieno tokio išduoto leidimo, net jei būtų viršytos SO_2 ir NO_x išmetimo nacionalinės ribos arba kiltų tokio viršijimo grėsmė.

Dėl ketvirtojo–šeštojo klausimų

92 Ketvirtuoju–šeštuoju klausimais, kuriuos reikia nagrinėti kartu, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės klausia, ar privatus asmuo nacionaliniuose teismuose gali tiesiogiai remtis NEC direktyvos 4 ir 6 straipsniuose įtvirtintais įsipareigojimais ir, jei taip, kokia apimtimi.

93 Šiuo klausimu pirmiausia reikia priminti, kad pagal nusistovėjusią teismų praktiką visais atvejais, kai direktyvos nuostatos savo turiniu yra besąlyginės ir pakankamai tikslios, asmenys gali jomis pasiremti prieš valstybę narę, jei per nurodytą laikotarpį ji neperkėlė direktyvos į nacionalinę teisę ar ją perkėlė neteisingai (žr., be kita ko, 1991 m. lapkričio 19 d. Sprendimo *Francovich ir kt.*, C-6/90 ir C-9/90, Rink. p. I-5357,

11 punktą; 2002 m. liepos 11 d. Sprendimo *Marks & Spencer*, C-62/00, Rink. p. I-6325, 25 punktą bei 2004 m. spalio 5 d. Sprendimo *Pfeiffer ir kt.*, C-397/01-C-403/01, Rink. p. I-8835, 103 punktą).

94 Iš tiesų, kaip Teisingumo Teismas ne kartą yra nusprendęs, su privalomuoju pobūdžiu, kuris direktyvai pripažįstamas pagal SESV 288 straipsnio 3 dalį, nesuderinama, jeigu iš principo atmetama tai, kad šia direktyva nustatytu įsipareigojimu gali remtis atitinkami asmenys. Šis teiginys visų pirma taikomas direktyvai, kurios tikslas – reguliuoti ir mažinti oro taršą ir kuria dėl to siekiama apsaugoti visuomenės sveikatą (žr. 2008 m. liepos 25 d. Sprendimo *Janecek*, C-237/07, Rink. p. I-6221, 37 punktą).

95 Vis dėlto šiuo klausimu reikia priminti, kad Sąjungos teisės nuostata yra besąlyginė, kai joje nustatomas su jokia sąlyga nesiejamas įpareigojimas, kuriam įgyvendinti ar kurio poveikio siekiant nereikia priimti jokio kito Sąjungos institucijų ar valstybių narių akto (žr., be kita ko, 1968 m. balandžio 3 d. Sprendimą *Molkerei-Zentrale Westfalen*, 28/67, Rink. p. 211 ir 1994 m. vasario 23 d. Sprendimo *Comitato di coordinamento per la difesa della cava ir kt.*, C-236/92, Rink. p. I-483, 9 punktą).

96 Tačiau kalbant apie NEC direktyvos 4 straipsnį konstatuotina, kad jis neatitinka pirmiau nurodytų požymių.

97 Iš tiesų, šis straipsnis, nagrinėjant jo kontekstą, yra vien programinio pobūdžio, nes jame tik paskelbiamas siektinas tikslas paliekant valstybėms narėms didelę diskreciją dėl priemonių, kurios turi būti įgyvendinamos siekiant šio tikslo.

98 Tai reiškia, kad NEC direktyvos 4 straipsnyje nenumatomas joks besąlyginis ir pakankamai tikslus įsipareigojimas priimti konkrečią specifinę politiką arba priemones, skirtas tam, kad būtų sudarytos sąlygos pasiekti nustatytą rezultatą, todėl privatūs asmenys nacionaliniame teisme negali tiesiogiai remtis šiuo straipsniu prieš 2010 m. gruodžio 31 d. reikalaudami, kad kompetentingos valdžios institucijos atsisakytų priimti sprendimą išduoti tokį aplinkosaugos leidimą, kaip nagrinėjamieji pagrindinėje byloje, ar apribotų tokių sprendimų priėmimą arba, išdavusios tokį leidimą, imtųsi konkrečių kompensacinių priemonių.

99 Tačiau NEC direktyvos 6 straipsnis yra besąlyginis ir pakankamai tikslus, nes vienareikšmiškai nustato valstybių narių pareigą, pirma, pagal šio straipsnio 1–3 dalis parengti nacionalinio išmetamų teršalų, be kita ko, SO_2 ir NO_x, kiekio laipsniško sumažinimo programas siekiant, kad vėliausiai 2010 m. pabaigoje būtų pasiektos šios direktyvos I priede nustatytos išmetamų teršalų ribos, ir, antra, pagal šio straipsnio 4 dalį leisti visuomenei ir tokioms organizacijoms kaip aplinkosaugos organizacijos naudotis programomis pateikiant aiškią, suprantamą ir lengvai prieinamą informaciją.

100 Vadinasi, tiesiogiai suinteresuoti fiziniai ir juridiniai asmenys turi galėti priversti kompetentingas valdžios institucijas prireikus kreipiantis į nacionalinius teismus, laikytis tokių Sąjungos teisės normų ir jas įgyvendinti.

101 Dėl programų, kurios turi būti parengtos, turinio pažymėtina, kad nors, kaip matyti iš šio sprendimo 88 punkto, valstybės narės turi didelę diskreciją pasirinkti specifines įgyvendintinas iniciatyvas, taip pat teisinga, kad šios valstybės neturi pareigos imtis tokios politikos ir priemonių, kad teršalų išmetimo ribos nebūtų viršijamos iki 2010 m. pabaigos.

102 Tačiau iš NEC direktyvos 6 straipsnio ir šios direktyvos, kuria siekiama aiškiai nurodytų nacionalinio išmetamų teršalų kiekio laipsniško sumažinimo, struktūros matyti, kad pereinamuoju laikotarpiu, nuo 2002 m. lapkričio 27 d. iki 2010 m. gruodžio 31 d., valstybės narės turi priimti arba planuoti tinkamą bei nuoseklią politiką ir priemones, galinčias sumažinti šių teršalų išmetimą tiek, kad būtų laikomasi šios direktyvos I priede numatytų nacionalinių ribų.

103 Šiuo atžvilgiu reikia nurodyti, kad nors valstybės narės turi diskreciją, tačiau NEC direktyvos 6 straipsnyje numatytos naudojimosi šia diskrecija ribos, kuriomis galima remtis nacionaliniuose teismuose dėl visos politikos ir visų priemonių, priimtų arba planuojamų vykdant atitinkamas nacionalines programas, atitikties minėtam tikslui vėliausiai 2010 m. pabaigoje sumažinti nurodytų teršalų išmetimą iki kiekių, neviršijančių kiekvienai valstybei narei nustatytų ribų (šiuo klausimu žr. minėto Sprendimo *Janecek* 46 punktą).

104 Todėl, atsižvelgiant į išdėstytus argumentus, į ketvirtąjį–šeštąjį klausimus reikia atsakyti taip:

— NEC direktyvos 4 straipsnis nėra besąlyginis ir pakankamai tikslus, kad privatūs asmenys galėtų juo remtis nacionaliniuose teismuose prieš 2010 m. gruodžio 31 d.

— NEC direktyvos 6 straipsniu tiesiogiai susijusiems privatiems asmenims suteikiamos teisės, kuriomis galima remtis nacionaliniuose teismuose reikalaujant, kad pereinamuoju laikotarpiu, nuo 2002 m. lapkričio 27 d. iki 2010 m. gruodžio 31 d., valstybės narės, vykdydamos nacionalines programas, priimtų arba planuotų tinkamą bei nuoseklią politiką ir priemones, galinčias sumažinti nurodytų teršalų išmetimą tiek, kad vėliausiai 2010 m. pabaigoje būtų laikomasi šios direktyvos

I priede numatytų nacionalinių ribų, ir leistų visuomenei bei atitinkamoms organizacijoms naudotis šiuo tikslu parengtomis programomis, pateikdamos aiškią, suprantamą ir lengvai prieinamą informaciją.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

105 Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nagrinėjamoje byloje, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti šis teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (pirmoji kolegija) nusprendžia:

1. Pirminės redakcijos 1996 m. rugsėjo 24 d. Tarybos direktyvos 96/61/EB dėl taršos integruotos prevencijos ir kontrolės bei šios direktyvos redakcijos, kodifikuotos 2008 m. sausio 15 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2008/1/EB dėl taršos integruotos prevencijos ir kontrolės, 9 straipsnio 1, 3 ir 4 dalys turi būti aiškinamos taip: išduodamos tokį aplinkosaugos leidimą statyti ir eksploatuoti pramonės įrenginį, kaip nagrinėjamieji pagrindinėse bylose, valstybės narės neprivalo atsižvelgti į 2001 m. spalio 23 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2001/81/EB dėl tam tikrų atmosferos teršalų išmetimo nacionalinių ribų nustatytas SO_2 ir NO_x išmetimo nacionalines ribas kaip į vieną šio leidimo išdavimo sąlygų, tačiau turi laikytis iš Direktyvos 2001/81 kylančio įsipareigojimo įgyvendinant nacionalines programas priimti arba planuoti tinkamą bei nuoseklią politiką ir priemones,

galinčias visų pirma sumažinti šių teršalų išmetimą iki kiekių, vėliausiai 2010 m. pabaigoje neviršijančių šios direktyvos I priede nurodytų ribų.

2. Direktyvos 2001/81 4 straipsnyje numatytu pereinamuoju laikotarpiu, nuo 2002 m. lapkričio 27 d. iki 2010 m. gruodžio 31 d.:

— ESS 4 straipsnio 3 dalimi, SESV 288 straipsnio 3 dalimi ir Direktyva 2001/81 valstybės narės įpareigojamos susilaikyti nuo nuostatų, kurios gali rimtai trukdyti pasiekti šioje direktyvoje nurodytą rezultatą, priėmimo,

— tai, kad valstybės narės priima konkrečią, tik SO_2 ir NO_x šaltiniui skirtą priemonę, atrodo, negali rimtai trukdyti pasiekti Direktyvoje 2001/81 nurodytą rezultatą. Nacionalinis teismas turi patikrinti, ar taip yra kiekvieno iš sprendimų išduoti tokį aplinkosaugos leidimą statyti ir eksploatuoti pramonės įrenginį, kaip nagrinėjamieji pagrindinėse bylose, atveju,

— SESV 288 straipsnio 3 dalimi ir Direktyvos 2001/81 6 straipsniu, 7 straipsnio 1 ir 2 dalimis, taip pat 8 straipsnio 1 ir 2 dalimis valstybėms narėms nustatoma pareiga, pirma, parengti, atnaujinti ir peržiūrėti, jei reikia, nacionalines SO_2 ir NO_x išmetimo laipsniško sumažinimo programas, su kuriomis jos privalo leisti susipažinti visuomenei ir atitinkamoms organizacijoms pateikdamos aiškią, suprantamą ir lengvai prieinamą informaciją ir kurias per nustatytus terminus jos privalo pateikti Komisijai, ir, antra, parengti ir kasmet atnaujinti minėtų išmetamų teršalų apskaitą

bei jų 2010 m. nacionalines prognozes, kurias jos per nustatytus terminus privalo pateikti Komisijai ir Europos aplinkos agentūrai,

— **SESV 288 straipsnio 3 dalimi ir pačia Direktyva 2001/81 valstybės narės neįpareigojamos nei atsisakyti išduoti tokį aplinkosaugos leidimą statyti ir eksploatuoti pramonės įrenginį, kaip nagrinėjamieji pagrindinėse bylose, ar apriboti jo išdavimo, nei patvirtinti konkrečių kompensacinių priemonių dėl kiekvieno tokio išduoto leidimo, net jei būtų viršytos SO_2 ir NO_x išmetimo nacionalinės ribos arba kiltų tokio viršijimo grėsmė.**

3. Direktyvos 2001/81 4 straipsnis nėra besąlyginis ir pakankamai tikslus, kad privatūs asmenys galėtų juo remtis nacionaliniuose teismuose prieš 2010 m. gruodžio 31 d.

Direktyvos 2001/81 6 straipsniu tiesiogiai susijusiems privatiems asmenims suteikiamos teisės, kuriomis galima remtis nacionaliniuose teismuose reikalaujant, kad pereinamuoju laikotarpiu, nuo 2002 m. lapkričio 27 d. iki 2010 m. gruodžio 31 d., valstybės narės, vykdydamos nacionalines programas, priimtų arba planuotų tinkamą bei nuoseklią politiką ir priemones, galinčias sumažinti nurodytų teršalų išmetimą tiek, kad vėliausiai 2010 m. pabaigoje būtų laikomasi šios direktyvos I priede numatytų nacionalinių ribų, ir leistų visuomenei bei atitinkamoms organizacijoms naudotis šiuo tikslu parengtomis programomis, pateikdamos aiškią, suprantamą ir lengvai prieinamą informaciją.

Parašai.